

Total number of printed pages : 6

NB-T/T

**2017
TENYIDIE**

Total marks : 80

Time : 3 hours

General Instructions :

- i) *Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.*
 - ii) *The question paper consists of 22 questions. All questions are compulsory.*
 - iii) *Internal choice has been provided in some questions.*
 - iv) *Marks allocated to every question are indicated against it.*
- N.B:** *Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.*

SECTION – A (Kesi Mhaphrü)

1. Thedzeu phrülie di ketsokebako kelashülie:

Kepenuopfü themia chüshü mu süla themia ha die pulieya mecie. Khunuokoe kepfhesi morei kedosikelie mele morei puo keruo pfhe geinu puo kenei, puo kemichie thakeshü kro puo nyi. Themiae die pulieya mu puo do vi di kepethakelie geinu vi miemielie mu die pulieyakezha la khunuo ki vithorkuo. Themia khunuo kekhaketa ha die pulieyakezha geinu pekra üdi pulie vi. Sümhie di themia donu zorei huomia die pu sikuo mu huomia die pu si mokecü nyi, sitse die pu kesimiakoe die pulie si ba kemoko kekhakecü rhi puo ngulieya. Themia pete die pu si kemhieyakemo la diekepu ha mhaphruo puo ücü le rüü selie vi.

Miapuo diekepu nu puo pfhephrako kie kemecülie, puocako pu kerozulie, pu peto kezhüra pu petolie, pesi kezhüra pesilie, puo meleko bu rei puo diepu rhiu zeli mu sidi puo pfhe kerünyümiako kele teshüpie puo pfhe rünyü zei bakelie üse die pu si ülie vi. Sitse we themia süu üse 'diechie' medzi di die pu ülie vi.

Diechie ha thezho kro puo medzi di seya mu thezho süko phrü tse silieya. Die pu kesi morei diechie medzi di die pu liro puo kedipuo le ba shikecüu pu kemesa se pie puo pfhe rünyü kethako kiekeli la themiako puo pfheu lielie rüü, sitse puoe puo kelev se mhachülieya mu sidi mia kekhataya. Mia kekhahecü hauha mia kemvü chü morei mia kede di mia bu puo die zekecüu mo di mia puo die rünyü di puo die lie nyükelieu geinu puo kelev se mia cha thakecü pu ba.

Diechie mu diezho ha kekrei ba. Diezhoe kepu nu rei kethu nu rei kekru moto di thulie morei pukelieu zo. Miapuo diezho medzi di die pu balie

vi derei puoe thezho-u medzi ba shierei die pukecü nu kenyhükenhe liro mia puo pfhe rünyü nyülie lho; puo diepu mia hülie retatuo. Diechie liro miapuo die pukecü nu huorapuo diezho medzi toulie mo shierei puo thesü kuo se di die pu kerozupie mia bu puo pfhe rünyü zhüzhülieya. Diechie-e diezho medzi morei vi imo. Diezho medzi di pulie mu diechie se di pu sa ro süu kevitho, derei diezho se tou mo zo shierei diechie se di die pu kemetei mu die pu pevi sekelie bayakezha ngulieya. Diechie silie di mia ca mia piko chükelie geinu peyu kralieya. Peyumia kitiekinu thehouba chütaya. Peyumia nuonuo peyu chü lakelie cau hau geinu pekraya.

(a) Thedze cayieu pfhü separ thushülie.	1
(b) Suomia üse die pu si ülie vi ga?	1
(c) Kikemhie di die pu kesimia puoe kekreamia kekhalieya ga?	1
(d) Diezhoe kedipuo üse siya ga?	1
(e) Themia khunuo ki vithorkuo ükecü kimhie di pulie vi ga?	2
(f) Diechie medzikelie geinu kedipuo chülieya ga?	2
(g) Kimhie di peyu kralieya ga? Mu peyumia kitiekinue kedipuo chütaya üsi ga?	2

SECTION – B (Thedze Kezo)

2. Hanie puo (1) kedapie dieca krie puo nunu krie di hiepengou (100 – 150) mese nunu thushülie.

- a. Cha nu bagei se meyhuse baketa nounyü la dzeyielehü puo thupie thedzeleshü kethukemehou tsüshülie. Siro cha nu chatha khakeshüko mu thuo kenie bagei sekecü ki tsüze(helmet) kemeyie kro puo sa thushülie.

Moro

6

- b. Noe nieko leshüki nu state- level competition la Basketball rüzhü nu tsüphrümia puo. Rükhruo mhathu puo thupie nieko leshüki seweda nu shü di nieko kikemhie di rüzhü la kedoju chü vor shü thushülie.

3. Hanie puo(1) kedapie dieca hiepengou (50) mese nunu thushülie.

- a. N puo n zuo unie nuyie chükelie teicie 25 tseikelie nyituo üzhie. Süla kethezho phreikie puo thu se parshülie.

Moro

4

- b. Khrietho kenie-e internet kese puo kevi mu puo kesuo dze kerüchü keba rüchü die puo thushülie.

SECTION – C (Diezho mu Thuyie)

4. **Die puotou-u kedapie thushülie:**
- (a) Supuo n ki vor _____? **1**
 (i) Tele (ii) Ro
 (iii) Me (iv) Diemu
- (b) Vorketuo dze pesikeshü. **1**
 (i) Puya (ii) Puzhie
 (iii) Putuo (iv) Puta
- (c) Tenyidie nu 'Literature' üse kimhie di puya ga? **1**
 (i) Diezho (ii) Dieda
 (iii) Dieza (iv) Diemvü
- (d) Kiükishü di ketsiekiko mete. Diechau nu 'di' hau diezho kikru kiu nu ba ga? **1**
 (i) Diekhe (ii) Dietso
 (iii) Dietho (iv) Dieba
- (e) Leshüdaü khapie a tsücie. 'Pie' hau pfhephra kiu nu ba ga? **1**
 (i) Kenie (ii) Se
 (iii) Dia (iv) Pengou
5. **Dieca 'luo' hau pie puoca kenyi diecha puo mu diemei chü keba diecha puo sa chüshülie.** **1+1=2**
6. **Zatsekhu 30% hau diekhu nu kimhie di thuya ga?** **1**
7. **Dieca puokru tou-u pie rhiephi (-) kesedo thashülie.** **1**
 _____kezevi phiya.
8. **Diesou hako puoca thushü di se diecha chüshülie.**
- (a) Metemetei **1**
 (b) Peziepeme **1**
 (c) U tsiepfumia **1**

9. **Diekhu mu dierozu kekrukebako thutoushülie:**

(a) Sibo puo zha se ba rei puo rübei ketsa chüleyamo.	1
(b) Kejümia kenei sü dzüchameluo zo.	1
(c) Chametsuo nu tuolie ro u phi metshüwaya mo.	1

10. **Hako thuyie chüpie Tenyidie nu khashülie:**

(a) My father bought a new car last week.	1
(b) Listening is as important as speaking.	1
(c) What did you do yesterday?	1
(d) He likes helping old people.	1
(e) Get out of the way!	1

SECTION – D (Diemvü)11. **Diecako donu puotou-u kedashülie :**

(a) Tsathouyoe seyie kitsuo die si ga?	1
(i) Kerethenie	(ii) Kerekenie
(iii) Thenie	(iv) Kenie
(b) ‘Solferino Kerükra’ leshüu teicie kiu nu thushü ga?	1
(i) 1861	(ii) 1859
(iii) 1863	(iv) 1910
(c) Dr. Martin Luther King-e kirapuo nu Ph.D ngulie ga?	1
(i) Morehouse College	(ii) Yale University
(iii) Boston University	(iv) Atlanta
(d) “No we rüge n thuo n ra va?” Diecha hanu ‘no’ iciüu supuo pu ba ga?	1
(i) Khrü	(ii) Terhuomia
(iii) Pera	(iv) Niaki
(e) ‘Zhatshülie’ puoca kedipuo ga?	1
(i) Tseiütsokelie	(ii) Kho selieketa
(iii) Chü khriekelie	(iv) Vi selieketa

Ketsokecü hako dieca 20 – 25 mese nunu kelashülie :

12. Vihienueo terhü zha tseipfülie morokesuo la kedipuopuo chü ga?	2

13. Thezie kukezhü terhü rüyachü hauha kengu Henri Dunant la kimhie kecüpuo üdi puya ga? 2
14. Kedipuo la Kezise-e vüpfhi mesei üse ‘Khrocükhrolhie’ üdi puta ga? 2
15. “No keteimia di a phi kede”. Diecha hau kedipuo la puta ga? Puo hanhie kedipuo silie ga? 1+1=2
16. Niaki-e supuo mhatho üdi pu ga? Ükezopfüe kedipuo chü nyü üsi ga? 1+1=2
17. Rütsohouü krü siaketa sie puo nieu puo ze pie kirapuo shüwa ga? Puo kelhou se pera kimhiecü puo mejüshü ga? 1+1=2

Ketsokecü hako dieca 40 – 50 mese nunu kelashülie :

18. a. *Siro terhuomi vükecü keü (kerie kecü) ca ser – u selie di lietsucha chaü kechatho-u ze di rütsie nu tsulie di mi chü pezha seshülie di these cha kekreikreicüko rhie phreshü di uko bu vorya üsi.*
 - (i) Terhuomi vükecü ki keü ca kitsuo seya ga? 1
 - (ii) Lietsu cha kiu zeya ga? 1
 - (iii) These cha kekreikreicü dia thushülie. 2

Moro

- b. Kezise mu puo nieu u nie-e kedipuo chüya üsi ga? Kiüdi puo za thopie Kezise chü ga? Kedipuo la Kezise-e ‘A tshü 100 thelie ho’ idi pheshie morosuota ga? Kezise-e supuo nuo chüta ga? (1+1+1+1=4)
19. Rütsohouü kimhie di puo nhicu dze pushü ga? Teicie kekra sie nu u ramia puo vor puo ze kesecüu supuo ga? Puo nieu kengashüketuo la Rütsohouü kedipuo ketseshü ga? ‘Tsokhimezhie’ puoca kedipuo ga? 1+1+1+1=4

Ketsokecü hako dieca 60 – 90 mese nunu kelashülie:

20. a. *Krase-e nyiepou zivi sekecü yopuo uko kepenuoki ba ru puoe süyo these phir puo pelipfümia tsüshütuoi di phita. Puo tuose nyiepouyo penuo za phi mu süyo rei pechie zatata ivota, süla puo nyiepouyo whuo zo vo di vor mota. Thiedzü we khriesariüü kerüchüü sou nu chielü morei thepfhe nunu kerüchüü keprüliya üsi.*

(i)	Krase-e kedipuo se phir puo pelipfümia tsüshütuoü sie ga?	1
(ii)	Puo kedipuo penuo phi mu süu rei pechie phi tata üsi ga?	1
(iii)	Thiedzü khriesarüümia kerüchü kecü sou nu kedipuo chüya üsi ga?	1
(iv)	Krase-e kedipuo pu chielipie puo zemiako kietha üsi ga?	2

Moro

- b.** Kedipuo la tsathouyo ma re seta ga? Kimhie di Nizhe rüna nu khriesako tsathou mevita ga? Tsathou gei kirapuo themia chü tuo di ngulie ga? (1+2+2=5)
21. 'Ketho mu Kevi' geizo-u supuo zoshü ga? Kedipuo we mha pete ki zha üdi ükezomiae pu ga? Kedipuae ba chalie lho üsi ga? Geizo-u nu zhorüli kevi kenie thushülie. Tsie Niepuu pfhükeliemia kimhielietuo üsi ga? **1+1+1+1+1=5**
22. **a.** "Nie pie penuo teiziepfü tuoi
Zo pie ba di khokeshü cie we
Khise rüna dzü kethu ra chü."
(i) 'Teiziepfü' sü kedipuo ga? **1**
(ii) Thenupfüe mia puo nupfu geikewa sikeshü ki kedipuo seta tsu ga? **2**
(iii) Pesotsa geizo diechako vatshashülie. **2**

Moro

- b.** A Kesuoüpfü kedipuo chülieketuo sie nu puo rübei tsu puo lie nu tuo üsi ga? Puoe puo thuo puo rüchü di sie kedipuo pu ga? (2+3=5)
